

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

МАЗУРЕНКО Влада Віталіївна

УДК 341.1+341.783

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА СПАДЩИНА
П. Є. КАЗАНСЬКОГО**

Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
КОРОТКИЙ Тимур Робертович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
професор кафедри міжнародного
та європейського права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
МЕРЕЖКО Олександр Олександрович,
Верховна Рада України,
народний депутат України;

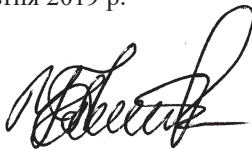
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
САВЧУК Костянтин Олександрович,
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України,
старший науковий співробітник
відділу міжнародного права
та порівняльного правознавства.

Захист відбудеться 30 листопада 2019 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д41.086.04 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Академічна, 2.

Автореферат розіслано 29 жовтня 2019 р.

Вчений секретар
Спеціалізованої вченої ради

Г. О. Ульянова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена циклічністю розвитку науки міжнародного права. Багато питань міжнародного права, які вже ставали об'єктом дослідження вітчизняних вчених у минулому, та знайшли відображення у відповідних ідеях, концепціях, теоріях, знову відкриваються й актуалізуються для сучасних вчених. Ретроспективний аналіз дозволяє на прикладі обґрунтування певної концепції в минулому визначити її доцільність і необхідність у сьогоденні, тим самим проаналізувати процеси еволюції – як самого міжнародного права, так і міжнародних відносин, а тим більше доктрини міжнародного права.

Видатною постаттю у вітчизняній науці міжнародного права є представник дореволюційної одеської юридичної школи Петро Євгенович Казанський (1866–1947 рр.). Проте його творча спадщина є недостатньо дослідженою і відомою сучасній науці міжнародного права, хоча вражає своєю багатогранністю та ретельністю. Його творчий доробок значно виходить за рамки міжнародно-правової доктрини, але саме в сфері міжнародного права П. Є. Казанський починав академічну діяльність, набув найбільших наукових досягнень і міжнародного визнання. П. Є. Казанський також зробив значний внесок у дослідження напрямів реформування юридичної освіти, діяв у цій сфері й у практичній площині як декан юридичного факультету, тому його погляди, думки та висновки мають практичну цінність для модернізації сучасної правової освіти України.

П. Є. Казанському притаманна своєрідна система методологічних підходів, принципів і методів, на основі якої була розроблена авторська концепція міжнародного права, його природи, структури, системи джерел і суб'єктів. П. Є. Казанський запропонував важливі з точки зору сучасності уявлення про міжнародне адміністративне право, право міжнародного управління, всесвітнє приватне право, міжнародну правосвідомість, міжнародну правособ'єктність людства, – які актуальні на сучасному етапі розвитку міжнародного права та міжнародно-правових відносин, відображають еволюційні зміни у міжнародно-правовій доктрині. Але ці ідеї та доробки не стали об'єктом дослідження як цілісної концепції П. Є. Казанського у сучасній науці міжнародного права. Таке дослідження має велике значення для розуміння еволюції міжнародного права та його доктрини, вироблення методологічного інструментарію дослідження міжнародного права.

Важливе значення для доктрини міжнародного права має концепція інституціоналізації міжнародного права П. Є. Казанського, визначення ролі міжнародних союзів держав у міжнародному правопорядку. Значущим є дослідження прогностичного потенціалу ідей П. Є. Казанського, проведення паралелей розвитку міжнародних адміністрацій із еволюцією системи міжнародних неурядових організацій, становленням їх організаційних форм, генезою функцій, розвитком права міжнародних організацій.

Слід зазначити, що існують прогалини щодо біографічних даних про вченого, особливо в радянський період його життя, і втрачена значна кількість

рукописів, підготовлених ним після 20-х років XX століття. Цікавим видається і кардинальна зміна парадигми вченого після жовтневого перевороту, і перехід від монархізму до комуністичної ідеології.

Наукові доробки П. Є. Казанського були предметом окремих наукових досліджень та академічного інтересу вельми обмеженої кількості дослідників. Творча спадщина П. Є. Казанського у сфері міжнародного публічного права аналізувалася переважно такими вченими, як У. Батлер, В. Г. Буткевич, О. В. Буткевич, В. Е. Грабар, В. Н. Денисов, Д. О. Коваль, Т. Р. Короткий, Д. Б. Левін, К. О. Савчук, Є. А. Самойленко, Н. В. Хендель. Внесок П. Є. Казанського у розвиток міжнародного приватного права досліджувався А. С. Довгертом, О. О. Мережко, Н. В. Хендель. Наукова біографія П. Є. Казанського була об'єктом дослідження Б. С. Бачура, Л. Ю. Кудінової, К. О. Савчука, Н. В. Хендель. Віддаючи належне академічному доробку вчених у розкритті багатьох питань творчості П. Є. Казанського, слід зазначити, що висвітлення особливостей його міжнародно-правової спадщини проводилось у рамках окремих галузей, інститутів міжнародного права, або в процесі вивчення творчої біографії вченого. Повне, системне та комплексне дослідження творчої спадщини П. Є. Казанського у сфері міжнародного права запропоновано вперше.

Тому актуальним є комплексне дослідження міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського, його професійного шляху і впливу на розвиток української науки та одеської школи міжнародного права.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у рамках планових наукових досліджень кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» у межах теми «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» (державний реєстраційний номер 011U0006H) на 2011–2015 рр. та «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) на 2016–2020 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідницької роботи є комплексний і системний аналіз міжнародно-правової спадщини П. Є. Казанського та визначення його ролі у розвитку науки міжнародного права.

Досягнення поставленої мети здійснено через комплексне вирішення таких основних завдань:

- встановити основні етапи академічної біографії П. Є. Казанського та його становлення як науковця;
- охарактеризувати основні напрями наукового пошуку П. Є. Казанського у сфері міжнародного права;
- виявити погляди П. Є. Казанського на реформування юридичної освіти;
- розкрити особливості методологічного апарату П. Є. Казанського щодо дослідження міжнародно-правових явищ;

- встановити зміст концепції П. Є. Казанського про адміністративні союзи держав і міжнародне адміністративне право;
- з'ясувати внесок наукової спадщини П. Є. Казанського у розвиток права міжнародних організацій;
- розкрити специфічні риси доктринальних поглядів П. Є. Казанського на теретичні питання міжнародного права;
- встановити особливості поглядів П. Є. Казанського на міжнародне річкове право;
- визначити вплив П. Є. Казанського на розвиток доктрини міжнародного приватного права;
- розкрити значення наукового спадку П. Є. Казанського для української науки міжнародного права.

Об'єктом дослідження є наукова діяльність та творча спадщина П. Є. Казанського у сфері міжнародного права та його міжнародно-правові погляди, вчення й теорії.

Предметом дослідження є вплив міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського на формування і розвиток сучасного міжнародного права.

Методи дослідження. Наукову обґрунтованість сформульованих висновків визначено сукупністю методів наукового пізнання. Методологічне підґрунтя дисертації склали філософські, загальнонаукові методи пізнання, а також спеціальні методи правової науки. У процесі дослідження широко використано діалектичний метод пізнання, що зокрема дало змогу розглядати питання творчої біографії П. Є. Казанського у взаємозв'язку з соціальними, політичними та іншими чинниками (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 1.4). За допомогою історичного методу було досліджено еволюцію доктрини міжнародного права та генезу міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського, становлення концепції адміністративних союзів держав (підрозділи 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 3.1). Серед загальнонаукових методів пізнання важливе значення мало використання формально-логічних методів і прийомів обробки інформації: аналізу, синтезу, аналогії, індукції, дедукції, екстраполяції, моделювання і абстрагування. Їх використання під час теоретичного аналізу положень поглядів, ідей і концепцій П. Є. Казанського дало змогу встановити основні положення та зміст, вплив на розвиток доктрини міжнародного права. Водночас, використання формально-юридичного методу дало змогу зосередити увагу на питанні змісту підходів П. Є. Казанського до міжнародного адміністративного права, міжнародного річного права та міжнародного цивільного (приватного) права, їхнього місця в системі міжнародного права (підрозділи 2.1, 2.2, 3.2, 3.3). Застосування порівняльного методу допомогло розкрити особливості поглядів П. Є. Казанського на адміністративні союзи держав, міжнародне адміністративне право та міжнародне цивільне (приватне) право (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3). За допомогою системного методу розглянуто уявлення П. Є. Казанського щодо структури міжнародно-правової системи (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3). Метод прогнозування дав можливість дослідити

вплив ідей П. Є. Казанського на розвиток доктрини міжнародного права (підрозділи 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3).

Теоретичною основою роботи були праці перш за все юристів-міжнародників, серед яких: С. С. Андрейченко, У. Батлер, М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, О. В. Буткевич, В. А. Василенко, В. Е. Грабар, В. Н. Денисов, А. С. Довгерт, А. І. Дмитрієв, Ю. А. Дмитрієва, О. В. Задорожній, Н. А. Зелінська, Г. Кельзен, О. В. Київцев, Т. Р. Короткий, І. І. Лукашук, Ф. Ф. Мартенс, О. О. Мережко, М. М. Пашковський, В. М. Репецький, К. О. Савчук, Н. В. Хендель, М. Ю. Черкес та інші.

Нормативною та емпіричною основою дисертації є творчий здобуток П. Є. Казанського в галузі міжнародного права та праці вітчизняних і зарубіжних вчених, предметом дослідження яких була тематика міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що ця робота є першим у українській науці міжнародного права комплексним дослідженням міжнародно-правової спадщини П. Є. Казанського, та її впливу на розвиток доктрини міжнародного права.

Новизну конкретизовано у таких основних положеннях:

вперше:

- запропоновано періодизацію наукової діяльності П. Є. Казанського в сфері міжнародного права: перший період з 1887 р. по 1895 р.; другий період з 1895 р. по 1897 р.; третій період з 1897 р. по 1904-1905 рр.; четвертий період починається з 1904-1905 рр. орієнтовно по 1920 р.; п'ятий період датується з 1920 р. по 1947 р. Надана докладна характеристика кожного періоду;

- встановлено особливості методологічних підходів, принципів і методів П. Є. Казанського при дослідженні міжнародно-правових явищ, серед яких історичний, системно-структурний, позитивістський підхід. Дослідження П. Є. Казанського у сфері державного права базуються на ідеократичному підході. П. Є. Казанський надавав великого значення контекстному аналізу, методу прогнозування міжнародно-правових явищ;

- розглянуто концепцію П. Є. Казанського щодо інституціоналізації міжнародного права та розвитку права міжнародного управління, надана оцінка прогнозу П. Є. Казанського щодо розвитку міжнародного права, що в сучасних умовах дозволяє по-новому оцінити прогностичні погляди П. Є. Казанського на розвиток міжнародного права;

- доведено позитивістський погляд П. Є. Казанського на міжнародне право та його прихильність до дуалістичного підходу щодо співвідношення міжнародного права з внутрішньодержавним правом;

удосконалено:

- висновок про еволюцію міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського під впливом політичних і соціальних факторів;

- доктринальні підходи щодо визнання міжнародної правосуб'єктності людства, які не є виключно відображенням змін сучасного міжнародного права. Уявлення П. Є. Казанського, що людство реалізовує свою правосуб'єктність

шляхом вільного союзу, випереджають сучасні уявлення про міжнародне співтовариство та тісно пов'язані з концепцією міжнародної правосуб'єктності людства;

- уявлення щодо ролі міжнародної правосвідомості у функціонуванні міжнародного права, її віднесення до джерел міжнародного права на основі підходів та ідей П. Є. Казанського;

- підходи щодо прогнозування міжнародно-правових явищ на підставі порівняння прогнозів П. Є. Казанського, з фактичним розвитком міжнародної інституційної системи та права міжнародних організацій;

- уявлення про місце та зміст міжнародного річного права в системі міжнародного права у XIX ст. на основі підходів П. Є. Казанського;

- положення щодо широкого підходу до розуміння поняття та змісту міжнародного права, у відповідності до якого міжнародне публічне і міжнародне цивільне (приватне) право складає єдину систему права, відповідно уявлень П. Є. Казанського;

набули подальшого розвитку:

- теза про те, що П. Є. Казанський є найбільш відомим представником одеської школи міжнародного права кінця XIX – початку XX ст.ст., який зробив значний внесок у розвиток науки міжнародного права;

- уявлення про підхід П. Є. Казанського до міжнародного права як до системи, що еволюціонує під впливом міжнародних відносин, на основі якого учений виокремлював право міжнародного управління;

- уявлення про значення підходів П. Є. Казанського щодо змісту міжнародного цивільного (приватного) права та його місця в системі міжнародного права, прогнозу щодо розвитку та кодифікації міжнародного приватного права, виникнення всесвітньо-цивільного права.

Наукове і практичне значення одержаних результатів. Одержані в процесі дослідження результати можна використати в таких сферах: у науково-дослідній – як основу для подальшого дослідження історії науки міжнародного права; у правозастосовній – для поширення знань про міжнародне право та особливості його функціонування; у навчальному процесі – для викладання курсів «Історія міжнародного права», «Міжнародне публічне право», «Міжнародне приватне право», а також під час підготовки відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних вказівок.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення дослідження викладено в наукових публікаціях автора, а також доповідалися й обговорювалися на засіданні кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія», а також на Науковій конференції студентів та аспірантів «Актуальні проблеми сучасного міжнародного права» (м. Одеса, 29 квітня 2013 р.), I Харківських міжнародно-правових читаннях, присвячених пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова (м. Харків, 27 листопада 2015 р.), VI Міжнародній науково-практичній конференції з Міжнародного права «De Lege Praeterita, Instante, Futura» (м. Одеса, 25 листопада 2016 р.), Круглому столі «Основні тенденції

розвитку цивілістики, конституційного, господарського та міжнародного права» (м. Кривий Ріг, 27 жовтня 2017 р.), Міжнародній науково-теоретичній конференції «Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах» (м. Київ, 19 жовтня 2017 р.), Symposium on «The Trajectories of International Legal Histories» (Hague, October 20, 2017 р.), Конгресі міжнародного та європейського права (м. Одеса, 25-26 травня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Політика в сфері боротьби зі злочинністю» (м. Івано-Франківськ, 26-28 квітня 2018 р.), Конгресі міжнародного та європейського права (м. Одеса, 19 квітня 2019 р.).

Особливий внесок автора: у роботі, написаної у співавторстві «Professor Peter E. Kazanskyi: milestones of biography and creativity» особистий внесок автора полягає у викладенні змісту концепції права міжнародного управління П. Є. Казанського, систематизації та класифікації праць П. Є. Казанського.

Публікації. Основні положення дисертації знайшли відображення у шести статтях, з яких п'ять опубліковано у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, та в одній статті у зарубіжному періодичному виданні, у восьми тезах доповідей на наукових конференціях, а також у науковому виданні.

Структура роботи зумовлена метою, предметом і завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які разом містять 10 підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації 219 сторінок, із них – 35 сторінок список використаних джерел, який складається із 363 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** викладено актуальність теми дослідження, визначено ступінь наукової розробки проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, його методологічну базу, сформульовано наукову новизну отриманих результатів, визначено їх теоретичне і практичне значення, наведено відомості про апробацію і публікацію результатів.

Перший розділ «Внесок П. Є. Казанського у формування одеської школи міжнародного права» складається з чотирьох підрозділів і стосується дослідження становлення П. Є. Казанського як вченого, аналізу його міжнародно-правової спадщини, викладацької, суспільно-політичної та наукової діяльності П. Є. Казанського.

Підрозділ 1.1. «Становлення П. Є. Казанського як вченого» висвітлює освітню, наукову, викладацьку та громадську діяльність П. Є. Казанського.

Досліджені наукові школи міжнародного права, що існували на території України у період Російської імперії та внесок юристів-міжнародників у розвиток доктрини міжнародного права того періоду. Зроблено висновок, що в сучасній українській науці міжнародного права сформувався окремий напрямок дослідження історії української науки міжнародного права, який має

величезне значення для наступності та безперервності розвитку міжнародно-правового знання, виявлення традицій і методології наукових досліджень з міжнародного права, становлення та формування сучасних шкіл міжнародного права, дослідження та використання наукової спадщини окремих юристів-міжнародників.

Досліджено становлення школи міжнародного права у Новоросійському університеті. Проаналізовано основні етапи академічної біографії Петра Євгеновича Казанського (1866–1947 рр.). Зроблено висновок, що багатогранність напрямів і сфер діяльності П. Є. Казанського відобразилася на фрагментації досліджень його здобутків.

У *підрозділі 1.2. «Міжнародно-правова спадщина П. Є. Казанського та розвиток міжнародного права»* виявлено методологічний апарат П. Є. Казанського, охарактеризовано досягнення П. Є. Казанського у дослідженні окремих інститутів міжнародного права, розглянуто основні концепції міжнародного права, запропоновані П. Є. Казанським.

Встановлено, що праці П. Є. Казанського охоплюють проблеми теорії міжнародного права, міжнародного адміністративного права, режиму міжнародних річок і проток, статусу Каспійського моря, видачі злочинців, організації юридичної освіти, міжнародного приватного права, державного права Росії тощо.

Перша фундаментальна праця була присвячена договірним річкам. П. Є. Казанський зробив чи не найвагоміший внесок у розвиток теорії міжнародного річкового права в Російській імперії. Саме в цій роботі П. Є. Казанський постулює важливий методологічний принцип, який він запроваджує у всіх своїх працях. Він надає перевагу аналізу нормативного матеріалу на відміну доктрині міжнародного права, яка на той час була важливим джерелом і основою системи міжнародного права.

Доведено позитивістський погляд П. Є. Казанського на міжнародне право та його прихильність до дуалістичного підходу щодо співвідношення міжнародного права з внутрішньодержавним правом.

Обґрунтовано, що внесок П. Є. Казанського у розвиток міжнародного адміністративного права є найбільш вагомим і значущим. Цикл праць П. Є. Казанського з міжнародного адміністративного права налічує 35 робіт, є найбільшим творчим здобутком за кількістю та обсягом.

Окремим напрямом досліджень П. Є. Казанського була доктрина міжнародного права. Він визначав методи науки міжнародного права, вплив науки міжнародного права на міжнародні відносини, досліджував філософію, історію та політику міжнародного права. Вчений узагальнив у систему доктрину міжнародного права Г. Гроція, К. Гарейса, К. Кальтенборна, Ф. Ф. Мартенса.

Доведено, що характерною особливістю міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського було те, що він розглядав міжнародне право перш за все як право міжнародного управління.

Підрозділ 1.3. «Викладацька та суспільно-політична діяльність П. Є. Казанського» містить аналіз викладацької та суспільно-політичної діяльності П. Є. Казанського, дослідження його праць з питань державного права.

Доведено, що П. Є. Казанський виступав як теоретик реформування юридичної освіти і діяв у практичній площині як декан юридичного факультету Новоросійського університету. П. Є. Казанський у своїх працях вивчав проблему реформування викладання права в контексті загальної методології викладання в університетах, включаючи питання завдання університетів. Виявлено, що на думку Казанського, рівень правової освіти в суспільстві, у тому числі міжнародно-правової, – це важливий фактор, що впливає як на зміст, так і на цілі фахової юридичної освіти.

Виокремлено погляди П. Є. Казанського як юриста-міжнародника, та як найбільшого представника державного права Російської імперії. Доведено, що П. Є. Казанський був представником ідеократичної концепції державної влади, суть якої базувалася на ідеї морального призначення державної влади. Ці думки він висував ще у працях з міжнародного права та використовував при дослідженні державного права Російської Імперії.

Підрозділ 1.4. «Наукова та викладацька діяльність П. Є. Казанського після 1920 р.» присвячено вивченню творчого шляху П. Є. Казанського у радянський період. Розглянуто зміни у суспільно-політичних та наукових поглядах П. Є. Казанського після 1920 р. Зроблені припущення відносно долі його рукописів радянського періоду. Доведено, що у радянський період П. Є. Казанський розглядає міжнародне право з позицій моністичного підходу, з приматом національного права над міжнародним, як частину національного права.

Другий розділ «Погляди П. Є. Казанського щодо адміністративних союзів держав» присвячено методології досліджень П. Є. Казанського щодо міжнародних адміністративних союзів, концепції права міжнародного управління та внеску наукової спадщини П. Є. Казанського у розвиток права міжнародних організацій.

Підрозділ 2.1. «Методологія досліджень П. Є. Казанського щодо міжнародних адміністративних союзів» розкриває внесок П. Є. Казанського у становлення й розвиток міжнародного адміністративного права та формування концепції інституціоналізації міжнародного права.

Встановлено, що при дослідженні адміністративних союзів П. Є. Казанський використовував системно-структурний підхід, приділяв особливу увагу структурі, функціям, правовому статусу адміністративних союзів держав. П. Є. Казанський дослідив значну кількість окремих адміністративних союзів держав.

Доведено, що використання принципу історизму проявлялося в обов'язковому вивченні передумов, історії створення того чи іншого міжнародного адміністративного союзу (наприклад, Міжнародного союзу для вимірювання землі, Всесвітнього телеграфного союзу). П. Є. Казанський

послідовно досліджував передумови міжнародного співробітництва (у вигляді конгресів, конференцій, з'їздів), міжнародно-правову основу створення (міжнародні договори з питань співробітництва та створення відповідного міжнародного адміністративного союзу) та безпосереднього створення міжнародного адміністративного союзу.

Ці питання систематизовано у тритомнику «Загальні адміністративні союзи держав», який був однією з найбільш фундаментальних і значущих праць П. Є. Казанського з міжнародного права. В першому томі викладено теоретичні погляди вченого на питання правового регулювання міжнародної адміністрації, а другий і третій томи присвячено аналізу правового статусу окремих міжнародних адміністративних союзів держав.

Встановлено, що окремим питанням, якому П. Є. Казанський надавав важливого значення, було прогнозування розвитку системи міжнародних організацій. Це питання було відображено у 3-му томі, але воно побачило світ ще й у вигляді окремого видання «Майбутнє всесвітньої адміністративних союзів держав» і статті «Перші елементи всесвітньої організації».

Доведено, що можливо виокремити сім стадій дослідження П. Є. Казанським міжнародних адміністрацій і створення відповідних концепцій: 1) вступний, попередній, початковий – вивчення окремих міжнародних форумів – з'їздів, конференцій, організацій (1892–1893 рр.); 2) публікація окремих частин основної праці (1896–1897 рр.); 3) відображення окремих адміністративних союзів держав у окремих публікаціях (1897 р.); 4) основний, у рамках якого була запропонована система та концепція адміністративних союзів держав (1896–1897 рр.); 5) прогнозування розвитку системи адміністративних союзів держав (1897 р.); 6) відображення концепції міжнародної адміністрації у підручниках (1902–1904 рр.); 7) рукописи, підготовлені у радянські часи (1920–1939 рр.).

Підрозділ 2.2. «Концепція права міжнародного управління П. Є. Казанського» присвячено поглядам П. Є. Казанського на міжнародну адміністрацію як форму інституціоналізації міжнародно-правового співробітництва держав.

Підкреслюється, що основним об'єктом дослідження П. Є. Казанського були адміністративні союзи та їхні органи. Міжнародне право періоду П. Є. Казанського виділяло міжнародні установи трьох видів: міжнародні конгреси та конференції, які створюють адміністративне право народів, міжнародні бюро і комісії – органи виконавчі, та міжнародні третейські суди, покликані вирішувати спори з питань адміністративного права. Серед них виокремлювали міжнародні адміністративні органи: Ради та Комісії, яким доручено завідування окремими адміністративними справами, і бюро міжнародних адміністративних спілок (уній).

Встановлено, що П. Є. Казанський досліджує окремі міжнародні адміністрації з акцентом на їхню структуру, статус, функції, діяльність. Він уніфікує загальні риси міжнародних адміністрацій і формує висновки щодо їхнього правового статусу, структури, функцій. П. Є. Казанський створює

власне уявлення про зміни у системі міжнародного права та особливості його розвитку під впливом міжнародних адміністрацій, виникнення міжнародного адміністративного права та права міжнародного управління. Взагалі, П. Є. Казанський розглядає міжнародну адміністрацію у комплексі з міжнародно-правовим регулюванням цієї сфери.

Доведено, що П. Є. Казанський побудував ретельну класифікацію міжнародних договорів щодо різних сфер співробітництва держав і відповідну систему міжнародних адміністративних союзів. До міжнародних адміністративних договорів П. Є. Казанський адресує як договори, укладені міжнародними адміністративними союзами, так і ті, до створення яких не були причетні адміністративні органи. Критерієм виокремлення таких договорів була спрямованість на забезпечення суспільного блага.

Встановлено, що П. Є. Казанський відносить до міжнародних адміністрацій дві групи організацій – міждержавні установи й товариства, що відповідають сучасним міжнародним міжурядовим і міжнародним неурядовим організаціям. П. Є. Казанський розрізняє серед міжнародних адміністративних союзів: міжнародні установи, які створюють міжнародне адміністративне право – міжнародні конгреси та конференції; органи, що забезпечують виконавчі функції – бюро та комісії; а також органи, покликані вирішувати спори з питань адміністративного права – міжнародні третейські суди. Відмінність бюро від комісій П. Є. Казанський вбачає в одноосібному або колегіальному характері управління.

Обґрунтовано, що система міжнародного права за П. Є. Казанським у широкому сенсі складалася з міжнародного приватного та міжнародного цивільного (приватного) права. До складу першого (засіб міжнародного спілкування та управління ним) входило право міжнародного устрою (визначає положення держав і міжнародних спільнот) і право міжнародного управління (міжнародна діяльність держав, спільнот та їх органів). Право міжнародного управління поділяється на три розділи: правотворчість, адміністрація, міжнародний процес.

У підрозділі 2.3. *«Внесок наукової спадщини П. Є. Казанського у розвиток права міжнародних організацій»* обґрунтовано, що П. Є. Казанський стояв біля витоків розвитку права міжнародних організацій, концепція та вектор розвитку якого були позначені в працях вченого.

У вітчизняній науці міжнародного права П. Є. Казанському належить пріоритет у науковій розробці правових проблем міжнародного управління. В концентрованому вигляді свої погляди на питання міжнародної адміністрації він виклав у роботі «Вчення про міжнародну адміністрацію». Констатувавши значне збільшення кількості міжнародних адміністративних договорів протягом XIX століття, він висунув припущення про майбутній розвиток міжнародного права. П. Є. Казанський стверджував, що міжнародній адміністрації належить велике майбутнє, і що розвиток міжнародного права буде полягати переважно у розвитку міжнародного адміністративного права.

Третій розділ «Вплив наукових доробок П. Є. Казанського на розвиток доктрини міжнародного права» складається з трьох підрозділів і розкриває окремі теоретичні здобутки П. Є. Казанського щодо міжнародного права, міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського на режим і статус міжнародних рік, місця міжнародного приватного права в системі міжнародного права.

У підрозділі 3.1. «*Теоретичні питання міжнародного права у працях П. Є. Казанського*» зазначається, що важливим чинником для функціонування міжнародного права, з точки зору П. Є. Казанського, є міжнародна правосвідомість. На думку П. Є. Казанського, критерієм ефективності та дієвості міжнародного права є міжнародна правосвідомість. У своїх працях П. Є. Казанський проводить паралель між національною свідомістю та міжнародною правосвідомістю. П. Є. Казанський стверджував, що міжнародна правосвідомість залежить від рівня правосвідомості народу кожної держави. Міжнародна правосвідомість є основою міжнародного права та реалізується через волевиявлення держав при укладанні міжнародних договорів, створенні міжнародних урядових організацій. Дослідник прогнозував, що міжнародна правосвідомість у майбутньому матиме універсальний характер і основою міжнародного права буде реалізація загальнолюдських інтересів, а не інтересів/волі окремої держави.

Доведено, що відповідно до ідеї П. Є. Казанського, людство реалізовує свою правосуб'єктність шляхом вільного союзу. Саме ця ідея фактично є включенням людства до суб'єктів міжнародного права у якості окремого суб'єкта, який володіє унікальними характеристиками.

У підрозділі 3.2. «*Міжнародно-правові погляди П.Є. Казанського на режим та статус міжнародних рік*» розкрито питання про міжнародне річкове право. Створення системи незалежних держав і впорядкування внутрішньодержавних відносин з використання рік поставили на перший план питання про міжнародне річкове судноплавство.

Доведено, що основа концепції П. Є. Казанського про структуру системи міжнародного права запозичена в системі національного права. Розглядаючи окремі сфери (в даному випадку, міжнародне річкове право), П. Є. Казанський виокремлює в них всі ті структурні компоненти, які притаманні, на його думку, системі міжнародного права в цілому.

На прикладі міжнародного водного права проявляється система міжнародного права в інтерпретації П. Є. Казанського: міжнародне право включає міжнародне приватне право та міжнародне публічне право, яке, своєю чергою, підрозділяється на право управління та право устрою.

Підрозділ 3.3. «*Погляди П. Е. Казанського на місце міжнародного приватного права*» присвячено поглядам П. Є. Казанського на міжнародне цивільне (приватне) право.

П. Є. Казанський послідовно відносив міжнародне цивільне (приватне) право до міжнародного права в цілому, розглядаючи його як систему, що включає міжнародне публічне та міжнародне приватне право.

Доведено, що розгляд міжнародного права як єдиної системи дозволяв П. Є. Казанському розглядати й досліджувати міжнародне публічне і міжнародне цивільне (приватне) одночасно, з позицій «універсалістичного» напрямку.

Встановлено, що важливим набутком П. Є. Казанського у сфері міжнародного цивільного (приватного) права було закономірне відображення його місця у системі права, його зв'язок з міжнародним правом як його частини.

П. Є. Казанський підкреслював необхідність кодифікації міжнародного приватного права, зумовлену «постійним злиттям народного цивільного обігу з всесвітнім», тобто необхідність у створенні всесвітньо-цивільного права.

ВИСНОВКИ

1. П. Є. Казанський є найбільш відомим безпосереднім представником одеської школи міжнародного права кінця XIX – початку XX ст.ст., який зробив значний внесок у розвиток доктрини міжнародного права. В сфері міжнародного права П. Є. Казанський набув значних наукових досягнень і міжнародного визнання. Його творчий доробок виходить за рамки міжнародного права, включаючи досягнення у галузі юридичної освіти та державного права Російської імперії. Дослідження творчого спадку П. Є. Казанського характеризується фрагментарністю внаслідок різноманітності наукових інтересів і багатогранністю діяльності. Важливо розглядати його творчий доробок у єдності та в динаміці, з урахуванням зміни світогляду вченого під впливом соціально-політичних обставин.

П. Є. Казанський є найбільш відомим юристом-міжнародником Новоросійського університету, як з точки зору внеску в розвиток науки міжнародного права та освіти в Російській імперії, так і з точки зору суспільної активності й неоднозначності його політичних поглядів.

2. Запропоновано наступну періодизацію наукової біографії П. Є. Казанського у галузі міжнародного права:

– перший період з 1887 р. по 1895 р. характеризується: 1) визначенням основних напрямів наукових інтересів П. Є. Казанського (юридична освіта, інституційна система міжнародного права); 2) розробкою методології досліджень міжнародно-правових явищ; 3) дослідженням статусу договірних річок, послідовно та повно, від магістерського дослідження до фундаментальної праці;

– другий період творчості варто відрховувати від 1895 р. до 1897 р. Цей період характеризується: 1) розробкою методології досліджень у сфері адміністративних союзів держав; 2) систематизацією та аналізом значного за кількістю матеріалу з цього питання; 3) глибоким вивченням системи адміністративних союзів держав і розробкою теоретичних положень міжнародного адміністративного права; 4) виданням значної кількості праць за темою;

– третій період творчості починається з 1897 р. характеризується зверненням П. Є. Казанського до проблематики теорії міжнародного публічного права та міжнародного приватного (цивільного) права, виданням підручників з міжнародного права;

– четвертий період починається з 1904-1905 рр., коли він почав адміністративну кар'єру, займався активною політичною та суспільною діяльністю, практично відійшов від наукової діяльності у галузі міжнародного права;

– п'ятий період датується з 1920 р. по 1947 р., який характеризується зміною суспільно-політичних поглядів П. Є. Казанського.

3. П. Є. Казанському притаманна авторська система методологічних підходів, принципів і методів. Важливим методологічним принципом П. Є. Казанського, який він запроваджує у всіх своїх працях, – це перевага аналізу нормативного матеріалу, на відміну доктрини міжнародного права, яка на той час була важливим джерелом та основою системи міжнародного права. Особливо це виявляється у працях з адміністративних союзів держав. Тобто можна охарактеризувати П. Є. Казанського як послідовного позитивіста. Дослідження П. Є. Казанського у сфері державного права базуються на ідеократичному підході, сутність державної влади визначена у строго логічно побудованому юридичному понятті. П. Є. Казанський надавав великого значення контекстному аналізу, що знайшло відображення в його основній роботі «Загальні адміністративні союзи держав». П. Є. Казанський широко використовував метод прогнозування міжнародно-правових явищ щодо еволюції адміністративних союзів держав і розвитку галузевого міжнародного права. При дослідженні міжнародно-правових явищ П. Є. Казанський використовував соціологічний підхід до міжнародного права. Для всіх основних праць П. Є. Казанського характерна чітка методологічна основа, історичний підхід, обробка значного фактичного матеріалу, повний охват з точки зору правової практики, включаючи як міжнародні, так і (за потреби) національні, публічно-правові й приватні норми та практику, обґрунтованість теоретичних узагальнень.

4. Внесок П. Є. Казанського в розвиток міжнародного права є найбільш значним у галузі міжнародного адміністративного права та складається у формуванні концепції інституціоналізації міжнародного права, виокремленні та характеристиці права міжнародного управління. Концепція міжнародного управління дозволяє по-новому оцінити прогностичні думки П. Є. Казанського щодо розвитку міжнародного права. Зростання кількості адміністративних союзів держав, утворених після Першої світової війни, – Ліги Націй і Міжнародної організації праці, а також створення після Другої світової війни ООН і системи її спеціалізованих установ, повністю підтвердило наукову обґрунтованість ідей П. Є. Казанського щодо подальшого розвитку міжнародного права та його інституалізації.

5. П. Є. Казанському властиві достатньо оригінальні уявлення з теоретичних питань міжнародного права. Доведено позитивістський погляд

П. Є. Казанського на міжнародне право та прихильність П. Є. Казанського до дуалістичного підходу щодо співвідношення міжнародного права з внутрішньодержавним правом. Ми вважаємо Казанського у період розробки теоретичних питань міжнародного права (до початку XX ст.) послідовним дуалістом, який відокремлює систему міжнародного та систему внутрішньодержавного права. Ці уявлення з відходом Казанського від дослідження міжнародного права та зміни політичних обставин зазнали кардинальних змін, тобто, в період приблизно з 1905 р. П. Є. Казанський виступає з моністичних позицій, обґрунтовуючи примат внутрішньодержавного права. Аналогічних поглядів П. Є. Казанський дотримувався у радянські часи, обґрунтовуючи примат внутрішньодержавного права у нових політичних обставинах.

6. П. Є. Казанський розглядає міжнародне право у динаміці, як систему, що еволюціонує під впливом міжнародних відносин; серед якісних змін сучасного для нього міжнародного права виокремлює право міжнародного управління. П. Є. Казанський дотримувався широкого підходу до визначення, системи та суб'єктів міжнародного права, включаючи міжнародне публічне і міжнародне цивільне право. Він розглядав міжнародне право як сукупність юридичних правил, що визначають устрій та управління міжнародним спілкуванням і цивільні права людини. Виділяв чотири сфери міжнародного права: класичне, міждержавне; міжнародне цивільне; право міжнародних товариств; право міжнародного управління. Саме формування права міжнародного управління П. Є. Казанський розглядав як основний результат еволюції міжнародного права.

Предметна сфера міжнародного права, за концепцією П. Є. Казанського, охоплює регулювання широкого кола різноманітних за характером правовідносин: між державами; між державами і «спільнотами»; між державою та громадянином іншої держави; між фізичними особами, що є громадянами різних держав. Тобто П. Є. Казанський дотримувався широкого погляду на міжнародне право, що відображалось на колі його суб'єктів. Окрім держав, П. Є. Казанський до суб'єктів міжнародного права відносить міжнародні спільноти та іноземців.

7. П. Є. Казанський запровадив ідею щодо міжнародної правосуб'єктності людства. Під людством він розуміє всесвітнє суспільство, в яке входять і окремі особи, і групи осіб, і держави. Тобто, це широкий підхід до людства, яке складається із усіх соціальних компонентів. За П. Є. Казанським, людство реалізовує свою правосуб'єктність шляхом вільного союзу. Саме ця ідея фактично є включенням людства до суб'єктів міжнародного права в якості окремого суб'єкта, який володіє унікальними характеристиками. Вона випереджає сучасні уявлення про міжнародне співтовариство, тісно пов'язані з концепцією міжнародної правосуб'єктності людства. З цього випливає висновок, що визнання міжнародної правосуб'єктності людства не є виключно відображенням змін сучасного міжнародного права, її причини значно глибше, і можливо, сучасні тенденції тільки актуалізують їх.

8. Важливим є уявлення П. Є. Казанського щодо ролі міжнародної правосвідомості у функціонуванні міжнародного права, віднесення міжнародної правосвідомості до джерел міжнародного права. На думку П. Є. Казанського, критерієм ефективності та дієвості міжнародного права є міжнародна правосвідомість. Міжнародна правосвідомість є основою міжнародного права та реалізується через волевиявлення держав при укладанні міжнародних договорів, створенні міжнародних урядових організацій. П. Є. Казанський виокремлював серед носіїв правосвідомості народ, державу та людство. Ці уявлення про міжнародну правосвідомість мають важливе значення в сучасному механізмі міжнародно-правового регулювання. Дослідник прогнозував, що міжнародна правосвідомість у майбутньому матиме універсальний характер, і основою міжнародного права буде реалізація загальнолюдських інтересів, а не інтересів/волі окремої держави. П. Є. Казанський дбав про правову правосвідомість та правову освіту з питань міжнародного цивільного (приватного) права. Він підкреслював значення розвитку правосвідомості, акцентуючи увагу на визнанні та закріпленні особистих, сімейних, майнових прав, які належать іноземцям у міжнародному праві.

9. Основою міжнародно-правової доктрини П. Є. Казанського є концепція міжнародного управління, що в сучасних умовах дозволяє по-новому оцінити прогностичні погляди вченого на розвиток міжнародного права. Це особливо важливо з точки зору закріплення підходів щодо прогнозування міжнародно-правових явищ на підставі порівняння прогнозів, які робив П. Є. Казанський, з фактичним розвитком міжнародної інституційної системи та права міжнародних організацій. Можна констатувати значний прогностичний потенціал у працях професора П. Є. Казанського та його великий внесок у розвиток доктрини міжнародного права, який аж ніяк не вичерпується міжнародним адміністративним правом і не втрачає актуальності для науки міжнародного права XXI століття.

10. П. Є. Казанський зробив значний внесок у міжнародне річкове право, дослідивши правовий режим договірних рік. Як більш загальну категорію, П. Є. Казанський виокремлював водне право, підрозділяючи його на приватне і публічне. Публічне водне право П. Є. Казанський розумів як адміністративне право або право водного управління. Важливим є визначення місця міжнародного річного права у системі права та віднесення його окремих інститутів до права устрою (питання території й кордонів), а питань міжнародного судноплавства по річкових шляхах – до права управління. За П. Є. Казанським, міжнародне річкове право включає міжнародне цивільне річкове право й міжнародне публічне річкове право; міжнародне публічне річкове право поділяється на міжнародне адміністративне річкове право (право міжнародного судноплавства, міжнародна адміністрація річного судноплавства) та міжнародне право устрою.

11. Виділено наступні методологічні підходи П. Є. Казанського до дослідження правового статусу договірних рік: 1) глибину, охоплення та

фундаментальність дослідження як у географічному й історичному, так і в теоретичному відношенні. Особливо це стосується регіонального аспекту – розглянуто особливості регулювання режиму рік у всіх регіонах світу; 2) дослідження як публічно-правових, так і цивільно-правових питань режиму міжнародних рік; 3) виокремлення права річного управління, яке є початковим для подальших наукових розвідок дослідника та характеризує послідовність П. Є. Казанського як вченого у спадкоємності між його науковими пошуками. Можливо припустити, що саме в процесі написання «Договірних рік» П. Є. Казанський зацікавився проблемою міжнародного управління та сформулював наукову гіпотезу, яка знайшла відображення в подальших працях у сфері права адміністративних союзів.

12. У сфері міжнародного цивільного (приватного) права важливим набуттям П. Є. Казанського було відображення його місця в системі права, його зв'язок з міжнародним правом у якості його частини. П. Є. Казанський виступав прихильником широкого підходу до розуміння поняття та змісту міжнародного права, у відповідності до якого міжнародне публічне і міжнародне цивільне (приватне) право складає єдину систему права. Згідно з концепцією П. Є. Казанського, міжнародне публічне право встановлює правовий статус великих колективних осіб, які виступають самостійними суб'єктами міжнародних відносин, в той час як міжнародне цивільне (приватне) право визначає права, які належать окремій особі в міжнародному обігу, тобто права особисті, сімейні, речові, зобов'язальні та спадкові.

13. Здобутками П. Є. Казанського у сфері міжнародного приватного права стали: 1) визначення міжнародної природи міжнародного приватного права, його виокремлення від національно-правового регулювання відповідних відносин; 2) обґрунтування його самостійного характеру як галузі права та його науки; 3) визначення місця міжнародного приватного права як самостійної частини в системі міжнародного права; 4) уточнення предмету міжнародного приватного права; 5) розділення матеріального та колізійного права; 6) характеристика суб'єктного складу міжнародного приватного права в контексті міжнародного права взагалі; 7) виключення процесуальних норм зі складу міжнародного приватного права; 8) характеристика джерельного складу міжнародного приватного права у контексті міжнародних джерел; 9) відображення значення процесів уніфікації та кодифікації міжнародного приватного права; 10) прогнозування розвитку міжнародного приватного права, виникнення всесвітньо-цивільного права. В сукупності можна говорити про оригінальну концепцію міжнародного приватного права П. Є. Казанського.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Мазуренко В. В. Міжнародно-правові погляди П. Є. Казанського про міжнародну адміністрацію. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2015. № 5. С. 260-264.

2. Мазуренко В. В. Міжнародно-правова спадщина П. Є. Казанського та розвиток міжнародного права. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 12. С. 145-149.

3. Мазуренко В. В. Погляди П. Є. Казанського на міжнародне приватне право. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 2. С. 321-326.

4. Мазуренко В. В. Погляди П. Є. Казанського щодо викладання на юридичних факультетах. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2018. № XLVII. С. 14-27.

5. Мазуренко В. В. Уявлення П. Є. Казанського про основні категорії та систему міжнародного права. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство*. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 23-31.

Статті в іноземних виданнях:

6. Мазуренко В. В. Міжнародно-правові погляди П. Є. Казанського на міжнародне річкове право. *Evropský politický a právní diskurz*. 2018. V. 5. Iss. 4. С. 118-124.

Тези наукових доповідей на конференціях:

7. Мазуренко В. В. Роль міжнародно-правового насліддя ординарного професора Новоросийського університета П. Е. Казанського: *Актуальні проблеми реалізації міжнародного права* : матеріали наук. конф. студентів та аспірантів (29 квітня 2013 р.) [Електронний ресурс]. Одеса : Фенікс, 2013. С. 80-82. URL: http://intl.law.onua.edu.ua/scientific_research/conferences-of-Department

8. Мазуренко В. В. Міжнародно-правові погляди П. Є. Казанського про роль національної свідомості: *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права* : зб. наук. ст. за матеріалами І Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова (Харків, 27 листоп. 2015 р.); у 2 ч. / редкол.: А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, В. І. Самощенко та ін. Х. : Право, 2015. Ч. 1. С. 346-348.

9. Мазуренко В. В. Міжнародно-правові погляди П. Є. Казанського про міжнародне адміністративне право: *Міжнародне право: De Lege Praeterita, Instante, Futura* : матер. VI Міжнар. наук. практ. конф. (м. Одеса, 25 листоп. 2016 р.). Одеса : Фенікс, 2016. С. 97-100.

10. Мазуренко В. В. Внесок П. Є. Казанського у розвиток доктрини міжнародного приватного права: *Основні тенденції розвитку цивілістики, конституційного, господарського та міжнародного права* : матеріали круглого столу (27 жовт. 2017 року, м. Кривий Ріг) / відп. за вип. В. Г. Олюха; уклад. В. Г. Олюха. Кривий Ріг : «Гельветика», 2017. С. 41-44.

11. Мазуренко В. В. Науковий спадок П. Є. Казанського та розвиток міжнародного права: *Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах* : матер. міжнар. наук.- теор. конфер. (19 жовтня 2017 року) / Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Одеса : Фенікс, 2017. С. 160-162.

12. Мазуренко В. В. Міжнародно-правові погляди П. Є. Казанського про міжнародне адміністративне право. *Конгрес міжнародного та європейського*

права : зб. наукових праць (м. Одеса, 25-26 травня 2018 року). Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2018. С. 74-76.

13. Мазуренко В. В. Вплив ідей П. Є. Казанського на розвиток міжнародного річкового права : матер. міжнар. наук.-практ. конфер. «Політика в сфері боротьби зі злочинністю. Становлення та перспективи розвитку державної системи захисту критичної інфраструктури в Україні. Кримінологічна оцінка ризиків і загроз». Івано-Франківськ, 2018. С. 56-59.

14. Мазуренко В. В. Методологічні підходи П. Є. Казанського до вивчення системи міжнародного права. *Конгрес міжнародного та європейського права* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 квітня 2019 р.) [Електронний ресурс]. Одеса : Фенікс, 2019. С. 117-121. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11633/ONU_Kongress_MP%20copy.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Публікації, що додатково відображають результати дослідження:

15. Butler W. E. Professor Peter E. Kazanskyi: milestones of biography and creativity / W. E. Butler, N. V. Hendel, T. R. Korotkyi, V. V. Mazurenko. Odesa. Feniks, 2017. 66 p.

АНОТАЦІЯ

Мазуренко В. В. Міжнародно-правова спадщина П. Є. Казанського. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Національний університет «Одеська юридична академія» МОН України, Одеса, 2019.

Дисертація присвячена дослідженню міжнародно-правової спадщини професора П. Є. Казанського, її впливу на розвиток доктрини міжнародного права. У роботі висвітлено основні етапи становлення міжнародно-правових поглядів П. Є. Казанського, методологію дослідження міжнародно-правових явищ, вплив на розвиток теоретичних поглядів щодо окремих інститутів міжнародного права. Розглянуто прогностичний потенціал міжнародно-правових ідей та концепцій П. Є. Казанського.

Виявлено методологічні підходи та принципи П. Є. Казанського щодо міжнародно-правових досліджень. Надана характеристика поглядів Казанського на систему, джерела і суб'єктів міжнародного права. Зроблено висновок про прихильність П. Є. Казанського широкому підходу щодо розуміння міжнародного права, у відповідності до якого міжнародне публічне і міжнародне цивільне (приватне) право складає єдину систему права. Висвітлено ідеї П. Є. Казанського щодо ролі міжнародної правосвідомості у функціонуванні міжнародного права, її віднесення до джерел міжнародного права.

Розглянуто концепції П. Є. Казанського щодо інституціоналізації міжнародного права, міжнародного адміністративного права та права

міжнародного управління, надана оцінка прогнозу П. Є. Казанського щодо розвитку адміністративних союзів держав.

Розкрито значення концепції П. Є. Казанського відносно змісту міжнародного цивільного (приватного) права та його місця в системі міжнародного права, прогнозу щодо розвитку та кодифікації міжнародного приватного права, виникнення всесвітньо-цивільного права.

Ключові слова: Петро Євгенійович Казанський, доктрина міжнародного права, українська наука міжнародного права, адміністративні союзи держав, міжнародне адміністративне право, договірні ріки, міжнародне цивільне право.

АННОТАЦИЯ

Мазуренко В. В. Международно-правовое наследие П. Е. Казанского. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия». – Одесса, 2019.

Диссертация посвящена исследованию международно-правового наследия профессора П. Е. Казанского, его влиянию на развитие доктрины международного права. В работе освещены основные этапы становления международно-правовых взглядов П. Е. Казанского, методология исследования международно-правовых явлений, влияние на развитие теоретических взглядов об отдельных институтах международного права. Рассмотрен прогностический потенциал международно-правовых идей и концепций П. Е. Казанского.

Выявлены методологические подходы и принципы, применяемые П. Е. Казанским в международно-правовых исследованиях. Дана характеристика взглядов П. Е. Казанского на систему, источники и субъекты международного права. Сделан вывод о приверженности П. Е. Казанского широкому подходу к пониманию международного права, в соответствии с которым международное публичное и международное гражданское (частное) право составляет единую систему права. Освещены идеи П. Е. Казанского о роли международного правосознания в функционировании международного права, его отнесении к источникам международного права.

Рассмотрены концепции П. Е. Казанского об институционализации международного права, международного административного права и права международного управления, дана оценка прогноза П. Е. Казанского относительно развития международных союзов государств.

Раскрыто значение представлений П. Е. Казанского относительно содержания международного гражданского (частного) права и его места в системе международного права, прогноза относительно развития и кодификации международного частного права, возникновение всемирно-гражданского права.

Ключевые слова: Пётр Евгеньевич Казанский, доктрина международного права, украинская наука международного права, административные союзы государств, международное административное право, договорные реки, международное гражданское право.

ANNOTATION

Mazurenko V.V. International legal heritage of P.E. Kazanskyi. – *Qualification scientific work published as a manuscript.*

Thesis for obtaining the degree of Candidate of Legal Sciences in specialty 12.00.11 – International Law. – National University “Odesa Law Academy”. – Odesa, 2019.

The thesis is devoted to the study of the international legal heritage of Professor P.E. Kazanskyi, its influence on the development of the doctrine of international law. The main stages of the formation of international legal views of P. E. Kazanskyi, the methodology of the study of international legal phenomena, the impact on the development of theoretical views on certain institutions of international law are considered. The prognostic potential of international legal ideas and concepts of Kazanskyi is considered.

The methodological approaches and principles used by P.E. Kazanskyi in international legal research are revealed. The characteristic of Kazanskyi's views on the system, sources and subjects of international law is given. It is concluded that P.E. Kazanskyi is committed to a broad approach to understanding international law, according to which international public and international civil (private) law constitutes a unified system of law. The ideas of P.E. Kazanskyi on the role of international justice in the functioning of international law, its attribution to the sources of international law are highlighted. The views of P.E. Kazanskyi on the place and content of international river law in the system of international law at the end of the 19th century are analyzed.

The concepts of P.E. Kazanskyi on the institutionalization of international law, international administrative law and the law of international governance are examined; the forecast of P.E. Kazanskyi regarding the development of international unions of states is evaluated.

The significance of P.E. Kazanskyi's ideas regarding the content of international civil (private) law and its place in the system of international law, a forecast regarding the development and codification of private international law, the emergence of world civil law is disclosed.

It is proved that P.E. Kazanskyi is the most famous representative of the Odesa school of international law at the end of the 19th - beginning of the 20th centuries, who made the greatest contribution to the development of the science of international law.

Keywords: Peter Kazanskyi, doctrine of international law, Ukrainian science of international law, administrative unions of states, international administrative law, contractual rivers, international civil law.

Підписано до друку 28.10.2019 р. Формат 60х90/16.
Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1910-1а.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.fenixbooks.com